

#metoo

ΚΑΘΕ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΜΙΑ ΝΕΑ

ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

(ΑΛΛΑ, ΒΑΣΙΚΑ,
ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ)

Στις γραμμές που ακολουθούν θα διευκρινίσουμε μια σειρά στοιχείων κριτικής από φεμινιστική, ταξική και αντιφασιστική σκοπιά στην πρακτική που γνωρίσαμε το τελευταίο διάστημα ως «ελληνικό #metoo». Αυτό που μας απασχολεί είναι η μιντιακή δομή στο εσωτερικό της πρακτικής #metoo, η λειτουργία του θεσμικού λόγου και η άμεση κρατική διαμεσολάβηση του metoo. Θυμόμαστε ότι η έμφυλη βία, η κουλτούρα του βιασμού, οι «παρενοχλήσεις», δηλαδή οι σεξουαλικές επιθέσεις, δεν είναι της τάξης των μεμονωμένων περιστατικών, αλλά αποτελούν τον ίδιο τον δομικό σεξισμό της καπιταλιστικής κοινωνίας και του καταμερισμού εργασίας, τον ίδιο της τον σκελετό. Αποτελεί την στρατηγικά οργανωμένη βία υποτίμησης και πειθάρχησης των γυναικείων και μη ετεροκανονικών κοινωνικών υποκειμένων, έχει ταξικό πρόσημο και ρατσιστική στόχευση. Από αυτήν την σκοπιά, είναι δεδομένο ότι ξέρουμε ότι η δημόσια καταγγελία συνιστά ένα αδιανόητο βάρος για κάθεμια και κάθενα που αποφασίζει ότι έχει την δύναμη να μιλήσει, και για όσες/α έχουμε το σθένος να ακούσουμε, αναγνωρίζουμε μέσα στις αφηγήσεις τα δικά μας συναισθήματα και τις δικές μας εμπειρίες. Από την άλλη, πιστεύουμε ότι η κρατική διαχείριση και η θεσμική κατασκευή του metoo όχι μόνο δεν αφορά αυτό ακριβώς το αδιανόητο κόστος (ψυχικό, σωματικό, ταξικό, πολιτικό), όχι μόνο δεν ενδιαφέρεται για τον φόβο και την οργή μας, αλλά ανακατασκευάζει παλιούς και νέους αποκλεισμούς και νέες «υποχρεώσεις» εις βάρος μας, θέλοντας να ενσωματώσει ακριβώς αυτήν την συλλογική, φεμινιστική και ταξική οργή. Είναι γι' αυτό που αποφασίζουμε να αναδημοσιεύσουμε το κείμενο που θα βρείτε στις επόμενες σελίδες, γραμμένο για την περίπτωση του ορίτζιναλ, αμερικανικού metoo, ώστε όσα ακολουθούν αποτελούν έναν εκτεταμένο πρόλογο της ελληνικής περίπτωσης.

1 ΟΙ ΙΔΕΕΣ ΕΙΝΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ

Εδώ και έναν χρόνο, βρισκόμαστε κλεισμένες στα σπίτια μας με κρατική εντολή και απαγόρευση κυκλοφορίας. Έχουμε επανειλημμένα υποστηρίξει σ' αυτό το περιοδικό, ότι δεν μας κλείνει σπίτι ο «ιός», αλλά ότι η κρατική διαχείριση του covid19 αποτελεί μία καμπή του ταξικού πολέμου: συνιστά την εκδίπλωση μίας σειράς εντατικών πειθαρχικών μέτρων ενάντια στην αναπαραγωγή της εργατικής τάξης φορτώνοντας την παγκόσμια καπιταλιστική κρίση στις πλάτες της. Σ' αυτήν την συνθήκη, η αθέατη γυναικεία εργασία στο σπίτι εντατικοποιείται, η κοινωνικοποίηση μας ποινικοποιείται και οι διαδηλώσεις μας είναι πολιτικά απαγορευμένες, ενώ η «υγεία» μας πάει κατά διαόλου. Αυτό είναι ένα πρώτο ιστορικό περίγραμμα.

Δεύτερο ιστορικό περίγραμμα: Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται η εμφάνιση αυτού που ονομάζεται νεοφιλελεύθερος φεμινισμός: Η ιδεολογία της εταιρικής ισότητας των στελεχών, η φιγούρα της πετυχημένης, ισορροπημένης, δυναμικής γυναίκας «που τα καταφέρνει όλα», (δουλειά και οικογένεια, σώμα, ομορφιά και ψυχική υγεία), η συστηματική ιδιοποίηση των εργαλείων συλλογικής βιωματικής συζήτησης ή πρακτικών αυτο-φροντίδας, οι μιντιακές ή καταναλωτικές καμπάνιες «girl power», η υποστήριξη φεμινιστικών προταγμάτων από celebrities συμβάλλουν στην εμφάνιση του νέου «φεμινιστικού» υποκειμένου: το γυναικείο άτομο, που έχει πλήρη ευθύνη του εαυτού του, της καριέρας και της υγείας του: ακριβώς δηλαδή όπως διαμορφώνεται η ιδεολογία του ατομικού κεφαλαίου. Ο νεοφιλελεύθερος «φεμινισμός» αποσκοπεί στην ίδια την υπογράμμιση της μη αναγκαιότητας, της εξάλειψης των καταστατικών λόγων του φεμινισμού, ενώ, παράλληλα,

συσκοτίζει και υποσκάπτει την κριτική του ρατσισμού, της ταξικότητας των έμφυλων σχέσεων, των κρατικών στρατηγικών πειθάρχησης, την καθημερινή και διάχυτη σεξιστική βία, την απλήρωτη γυναικεία εργασία, την εκμετάλλευση και την εξόντωση χιλιάδων γυναικείων σωμάτων. Σε αυτό το συγκείμενο, όχι μόνο οι γυναίκες είναι η ολότητα του φύλου τους και τίποτε άλλο, αλλά είναι καταστατικά *ατομικότητες*: και όταν είναι «δυνατές» και όταν είναι θύματα σεξουαλικής βίας. Με απλά λόγια, ο «νεοφιλελεύθερος φεμινισμός» είναι ο φεμινισμός των αφεντικών μας.

Με αυτές τις ιστορικές προκείμενες και σε μία τέτοια συγκυρία, το κράτος και οι θεσμοί του, προεξάρχουσας της αριστεράς συνιστώσας, αποπειρώνται να μας πείσουν, ότι η ψηφιακή διαμεσολάβηση των βιωμάτων σεξουαλικής βίας είναι η μόνη ικανή οδός προς τον φεμινιστικό παράδεισο, ακριβώς, γιατί *έτσι*, αναδεικνύοντας «μεμονωμένα περιστατικά», ξεπλένουν όχι μόνο την σεξιστική ελληνική κοινωνία αλλά και την ίδια την κρατική στρατηγική σεξισμού και εξόντωσης μίας σειράς γυναικείων, ταξικά ορισμένων, υποκειμένων (των έγκλειστων μεταναστριών, των σεξεργατριών, των «παράνομων» εργατριών, των «αόρατων» τρανς υποκειμένων).

2 Η ΜΙΝΤΙΑΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΩΟ

Να το πούμε εξ αρχής: είναι διαφορετική η συζήτηση για την καταγγελία ως *συλλογική* φεμινιστική δράση και διαφορετική η συζήτηση για το *μετσο*, που αποτελεί εξ αρχής ιδιοποίηση των συλλογικών φεμινιστικών πρακτικών μέσω της ελεγχόμενης θεσμοποίησης της πρακτικής της δημόσιας καταγγελίας, όπου η μαζικότητα που εξασφαλίζει η απεύθυνση του μέσου είναι συγκροτητική της ίδιας της πρακτικής, όπου ο τόπος και ο χρόνος είναι εκμηδενισμένες ψηφιακές επιφάνειες, όπου απουσιάζουν οι *σχέσεις εμπιστοσύνης*. Το θέαμα, υποστηρίζουμε, δεν έρχεται απ' έξω να «μαζικοποιήσει» το *μετσο*, είναι εγγενές συστατικό του.

Γι αυτό, πρώτον, αν παρατηρήσετε, οι γυναίκες ηθοποιοί προέβαιναν στις συνεντεύξεις τους σε περιγραφική ανασυγκρότηση της εμπειρίας τους, πράγμα που είναι δεδομένο στην φεμινιστική παράδοση ότι αποτελεί αποκλειστικά και μόνο επιλογή της κάθεμιας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το *μετσο* ικανοποιεί πολύ περισσότερο τις ηδονοβλεπτικές τάσεις της ελληνικής κοινωνίας, επιβεβαιώνοντας ότι στον δημόσιο λόγο η έμφυλη βία διατυπώνεται με όρους κλειδαρότρυπας. Η σκανδαλοθηρία είναι συστατική των μίντια, ενώ η μιντιακή λειτουργία του κυνηγιού των ειδήσεων περιφέρει το βίωμα της σεξουαλικής βίας ως επεισόδιο, υποτιμώντας ευθέως τη γυναικεία εμπειρία. Αν δεν είναι «ασφαλές μέσο» τα μίντια είναι επειδή ο *μηχανισμός* των μίντια είναι η *αγορά*, και στην *αγορά* οι εμπειρίες γίνονται εμπορεύματα. Η απαλλοτρίωση του βιώματος είναι συστατική της μιντιακής διαμεσολάβησης. Περαιτέρω, το δημόσιο βήμα εξασφαλίζει σε κάθε σκουπίδι να πει τη μαλακία του: «γιατί τώρα» κλπ παίζοντας το ίδιο το παραδοσιακό δικαστήριο επανάληψης του βιασμού των θυμάτων σε τηλεοπτική μορφή. Είναι, επίσης,

δεδομένο ότι υποθάλπεται τόσο η φιγούρα του «δράκου», της *εξάιρεσης* της ελληνικής κοινωνίας όσο και ότι οι συζητήσεις καταλήγουν στην ανάδειξη της «ανωμαλίας» ή της «ψυχιατρικής αρμοδιότητας» ή ακόμη σε ομοφοβικά ντελίρια, συσκοτίζοντας την εμμενή κανονικότητα της σεξιστικής βίας.

Δεύτερον, το *μετσο* φέρει στο *δηα* του την συνθήκη του «ασφαλούς» background *καθεμίας λόγω ταξικής θέσης*: υπάρχει τόσο η θεσμική όσο και η ατομική (οικονομική) δυνατότητα διεξαγωγής δικαστικών αγώνων. Υπάρχει επίσης μία ορισμένη *κοινωνική* εμπιστοσύνη στις ηθοποιούς, που είναι «φτασμένες», δεν είναι φοιτήτριες: το λένε και οι ίδιες. Τρίτον, η αναγωγή των σεξουαλικών επιθέσεων σε σχέσεις εξουσίας εντός των χώρων του θεάματος και του αθλητισμού, αφενός συσκοτίζει τον ίδιο τον *ταξικό* χαρακτήρα των συγκεκριμένων σχέσεων εξουσίας (ο σκηνοθέτης δεν είναι «καλλιτέχνης», είναι αφεντικό, το ίδιο και οι προπονητές των ομάδων), αφετέρου αποκρύπτει τον ταξικό χαρακτήρα των σεξουαλικών επιθέσεων σε όλο το φάσμα της γυναικείας μισθωτής εργασίας: σε κάθε δουλειά, στο σέρβις, στα γραφεία, στις εταιρίες, στα σπίτια, στα ξενοδοχεία, στα νοσοκομεία οι εργάτριες δεν «παρενοχλούνται», αλλά υφίστανται σεξουαλικές επιθέσεις, υποτίμηση και συστηματικούς εκβιασμούς που δεν αποσκοπούν στην «σεξουαλική απόλαυση» των επιτιθέμενων αντρών, αλλά στην εδραίωση της κυριαρχίας τους στον χώρο εργασίας και την ανάληψη των γυναικείων σωμάτων χωρίς καμία συνέπεια. Δεν είναι λοιπόν, ότι πολλές και πολλά «δεν χωράνε» στο *μετσο*, αλλά ότι αποκλείονται *καταστατικά*.

Η *ατομικότητα* και η *διαταξικότητα* του *μετσο* είναι εγγενείς συνθήκες της λειτουργίας του, ακριβώς επειδή αποτελούν συνθήκες του δημόσιου λόγου εντός του οποίου αρθρώνεται. Περαιτέρω, το *μετσο* υποστηρίζει ένα *συγκεκριμένο* τρόπο να «μιλάμε» για την σεξουαλική βία: να μιλάμε σε έναν τοίχο στην απομόνωση του σπιτιού μας, *αντί να μιλάμε μεταξύ μας*, να μιλάμε την ελάχιστη γλώσσα των social media, χωρίς να μπορούμε να φροντίσουμε η μία την άλλη. Φτιάχνει έναν ψηφιακό χώρο που ορίζεται ως ο *χώρος* γι' αυτές τις διαδικασίες. Παράλληλα, απλοποιεί και υποτιμά το τι σημαίνει να «μιλάμε»: Το να μιλάμε μεταξύ μας (με τις ίδιες τις φίλες κι αδερφές μας, με τις συναδέλφους μας και τις συμφοιτήτριες μας) παίρνει *χρόνια*, ακριβώς γιατί η εμπιστοσύνη δεν είναι ένα post, και η αναγνώριση της κοινής εμπειρίας δεν είναι ένα hashtag. Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω, η κοινωνική συνθήκη του «*μετσο*» μπορεί να λειτουργήσει *μόνο στο επίπεδο της γνωριμίας* μεταξύ μας: μπορεί να μας κάνει να γνωριστούμε και να γνωρίσουμε τους κοινούς μας εχθρούς: από κοντά.

3 ΑΥΤΟ ΤΟ ΥΠΕΡΟΧΟ ΚΡΑΤΟΣ

Η πρακτική, καθώς περιέρχεται στα θεσμικά χέρια και στόματα, προβάλλεται ως εργαλείο του «δημοκρατικού» φεμινισμού και προϋπόθεση ενός «καλύτερου κόσμου» ισότητας, ο οποίος θα επιτευχθεί με την λεγόμενη «ποσόστωση». Το *μετσο* σαν «εθνικό» θέμα¹ προϋποθέτει την τοποθέτηση αντρών και γυναικών δημοσιογράφων, δικηγόρων, κοινωνιολόγων που έχουν συμβάλλει τα μέγιστα στο συστηματικό θάψιμο της γυναικείας εμπειρίας, στον ρατσισμό και την συστηματική ταξική βία να τοποθετούνται πάνω στο ζήτημα των έμφυλων και ταξικών σχέσεων εξουσίας.

«Για να αποβούν γόνιμες, οι καταγγελίες δεν πρέπει να αφεθούν να λειτουργήσουν μόνο ως αυτόματος παραδειγματισμός – μόνο ως εφήμερο φόβητρο για επίδοξους θύτες. Πρέπει και να συνδεθούν με την παλιά, μπανάλ ατζέντα: Νέοι κανόνες και θεσπισμένα κίνητρα, ώστε να μοιραστεί η εξουσία παντού. Στα έδρανα της Βουλής, στα διοικητικά συμβούλια των επιχειρήσεων, στα καμαρίνια.[...] Η πρόοδος είναι απλή: Ολα μισό-μισό.»²

Εντάξει! Μέσα σε ελάχιστες ημέρες το «κίνημα» έφτασε εκεί που προορίζεται να φτάσει το κίνημα! Έξω από ένα συγκεκριμένο υπουργείο. Οι καταγγελίες για τις παραβιαστικές συμπεριφορές και τις σεξουαλικές επιθέσεις στον χώρο των ηθοποιών μετεγράφηκαν σε χρόνο ντε τε στην ατζέντα της αντιπολιτευτικής «σύγκρουσης» της αριστεράς και της δεξιάς διακυβέρνησης του κράτους. Η επικοινωνιακή και σκληρά συντηρητική επίκληση των θεσμών ανέδειξε την συζήτηση για το metoo ως ειδική έκφραση του ανταγωνισμού αριστεράς και δεξιάς για την ηγεμονία στο πεδίο της πολιτικής ορθότητας. Δεν πρέπει δηλαδή να διαδηλώσουμε ενάντια στους βιαστές και την σεξιστική ελληνική κοινωνία, πρέπει να αλλάξουμε υπουργό Πολιτισμού, δεν έχουν «αξία» οι καταγγελίες εάν δεν αποτελούν απλώς το πρώτο βήμα μίας αντιπολιτευτικής στρατηγικής που αίρει τον συγκρουσιακό χαρακτήρα της κατάδειξης της κουλτούρας του βιασμού για να την καταστήσει νέο κρατικό μηχανισμό. Εάν μιλάμε για το metoo, μιλάμε για να δείξουμε την ένταση και την ταχύτητα της αφομοίωσης, την συνεχή σπειροειδή τροχιά της, ώστε καταλαβαίνουμε ότι δεν αφομοιώνεται το metoo, αλλά το metoo συνιστά στιγμή της αφομοίωσης των συλλογικών και ριζοσπαστικών φεμινιστικών κινημάτων, τόσο από τις τάσεις του νεοφιλελεύθερου φεμινισμού όσο και της κρατικής αριστεράς για λογαριασμό των κρατικών μηχανισμών. Ούτε μία άλλη υπουργός πολιτισμού θα μας σώσει, ούτε το «δικαίωμα στην καταγγελία» στην κρατική διοίκηση, ούτε ένας καλύτερος ποινικός κώδικας! (Και δεν τους περιμένουμε.)

γράφει δημοσιογραφικό στέλεχος της Καθημερινής, ενώ η Άννα Λάζου, κοινωνιολόγος, σημειώνει τα εξής:

«Η σιωπή ίσως οφείλεται στον φόβο που οι κακές νόρμες και τα ταμπού μάς φόρτωσαν, πιστεύοντας ότι αν μιλήσουμε θα γίνουμε δυσάρεστες, θα χάσουμε από την επαγγελματική αναγνώριση – ίσως ήταν και παράλογος, μπορεί να μην γινόταν και τίποτα αν είχαμε μιλήσει [...] Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε την ανάγκη της αλλαγής που χρειάζεται, και να βοηθηθεί μέσω της εκπαίδευσης και των θεσμών. Να ενεργοποιηθούν οι θεσμοί, οι κοινωνικοί θεσμοί. Δεν πρέπει να "κοιμούνται" οι θεσμοί.»³ (ο τονισμός δικός μας)

Όχι, οι θεσμοί σίγουρα δεν κοιμούνται: Οι θεσμοί αφομοιώνουν, ελέγχουν, συμπεριλαμβάνουν και αποκλείουν ταυτόχρονα. Οι θεσμοί ρυθμίζουν: ορίζουν ένα «δικαίωμα» ορίζοντας ταυτόχρονα πώς θα ασκείται, ποιες μπορούν να το ασκήσουν, πότε κλπ. Οι θεσμοί αφαιρούν τα έμφυλα, ταξικά και φυλετικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων που υφίστανται επιθέσεις σεξουαλικής βίας. Είναι κατ' αυτόν τον τρόπο που νομίζουμε, πως αν το metoo.gov.gr λειτουργήσει (γιατί στην Ελλάδα είμαστε), θα συνιστά ένα ψηφιακό ομοίωμα του δικαστηρίου σε μορφή bot. Η θεαματική νομιμοποίηση των καταγγελιών και η παροχή ενός δικαιώματος «καταγγελίας» νομίζουμε ότι δεν θα μας βοηθήσει: νομίζουμε ότι ανασυστήνει έναν διοικητικό μηχανισμό δικής μας ανάκρισης. Παράλληλα, ορίζοντας έναν υποτιθέμενο χώρο «ασφαλούς περιβάλλοντος» μετεγγράφει σε ένα άλλο επίπεδο, την υποχρέωσή μας «να μιλήσουμε». «Μα αφού η κυβέρνηση έχει φτιάξει αυτό για σένα, γιατί δε μιλάς; Άμα δε μιλάς, έχεις λερωμένη τη φωλιά σου». Αυτό νομίζουμε ότι εξυπηρετεί το μπτσοτακικό site. Εγγράφοντας τον αντισεξισμό σε έναν δικαιοκτικό-θεσμικό λόγο, το κράτος συμπεριλαμβάνει ορισμένες εκφάνσεις της σεξουαλικής βίας αναγνωρίζοντάς τις, αποκλείοντας ρητά όλες τις άλλες: φτιάχνει το δικαίωμα και τις δικαιούχους, φτιάχνει έναν χώρο «φωνής», για να εξασφαλίσει την δυνατότητα της σιωπής.

Το παρακάτω άρθρο της Jennifer Matsui με αρχικό τίτλο «Truth Telling or True Confessions» δημοσιεύθηκε στις 21 Φεβρουαρίου του 2021 στο www.counerpunch.org. Αναγνωρίζοντας τα πολιτισμικά, και άρα γλωσσικά, εμπόδια που ενέχει η απόδοση ενός κειμένου, επιλέξαμε την συγκεκριμένη μετάφραση γιατί θεωρούμε ότι «φωτίζει» κεντρικά σημεία προς την κατεύθυνση της φεμινιστικής ταξικής κριτικής από κινηματική σκοπιά.

1. Να θυμίσουμε εδώ την τοποθέτηση του Κούλη: «Όμως, σε ζητήματα, όπως τα εγκλήματα της σεξουαλικής κακοποίησης, δε μπαίνουν ταμπέλες "δεξιός", "κεντρώος", "αριστερός". Για να απελευθερωθεί η φωνή του καθένα και της καθεμιάς που μπορεί να έχει πέσει θύμα κακοποίησης ή εξουσιαστικής βίας, η πορεία, τα μηνύματα και οι πράξεις των κομμάτων πρέπει να έχουν "κοινό DNA". Να απαντούν στις προκλήσεις και τα "θέλω" των καιρών. Προς αυτήν την κατεύθυνση έδειξε ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Μαζί με ένα φάσμα πρωτοβουλιών, που θα θωρακίσουν το μέγιστο. Ότι ουδείς, στην Ελλάδα του 2021, θα ζει μέσα στο φόβο και τη σιωπή.» Στο capital.gr, Η τομή στον χρόνο του ελληνικού #MeToo και οι κυβερνητικές παρεμβάσεις για τα φαινόμενα βίας και κακοποίησης, Δ. Γκάτσιος, 08/02/2021
2. Καθημερινή, Όταν η καταγγελία γίνεται κίνημα, Μιχάλης Τσιτσινός, 31.01.2021
3. Καθημερινή, Το #MeToo έφτασε και στην Ελλάδα, Ηλιάννα Μάγρα, 08.02.2021